

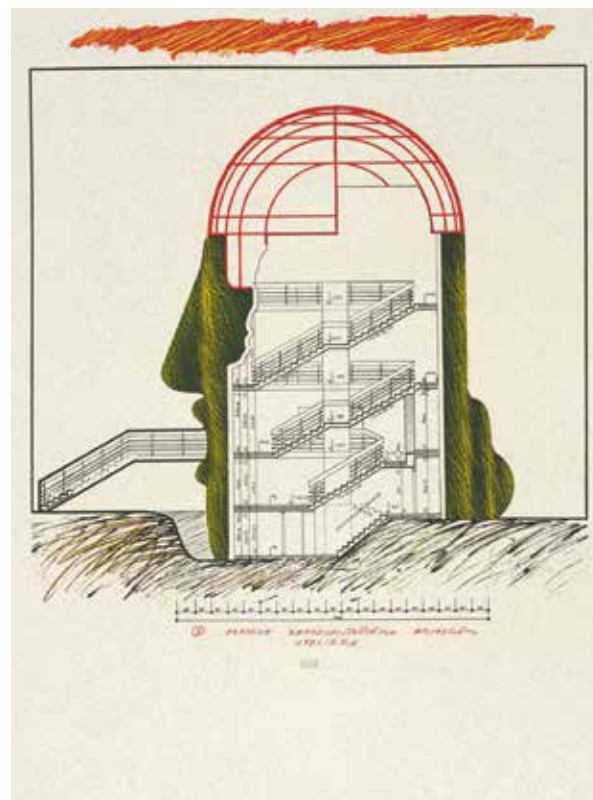
PŘEDMLUVA

Posláním grafiky – uměleckého oboru, jenž lidstvo provází odedávna, – bylo a je zprostředkovat a šířit myšlenky obrazem i textem, a to nikoli ručním kopírováním nebo přepisováním, nýbrž tiskem. Šlo o informace a produkty sakrálního i profánního charakteru (například obrázky světců i tisk hracích karet) a tento obor zpočátku neměl umělecký status. Na rytce a tiskaře se pohlíželo jako na ostatní řemeslníky, na tkalce, hrnčíře nebo truhláře. Proto také neznáme jména autorů prvních tisků; v lepším případě známe jen jejich monogramy. Teprve v pozdní gotice a v renesanci začínají tvůrci své práce signovat (respektive víme, kdo se za monogramy skrývá), a jejich dílo získává charakter individuální umělecké výpovědi.

Nemalou zásluhu na rozvoji grafického umění mělo i používání papíru, které se počínaje 13. stoletím rozšířilo z Dálného východu do Evropy. Díky papíru může vytištěný obraz a text mířit k širokému publiku, podporovat růst vzdělanosti, přinášet záznamy z cest do exotických krajin nebo jako jednotlivý grafický list vstoupit i do intimity domova coby fragment umění, jež si jeho majitel – oproti například malířskému dílu – může dovolit.

Zatímco malířství nebo sochařství se po dlouhá léta po technologické stránce příliš nemění, čeká umění tisku velké množství proměn jak po technické, tak po výtvarné stránce. Důvodem je jeho rozkročení mezi aspekty estetické, technické a ekonomické. I ty poslední jmenované jsou důležité, protože například tisk novin, knih, karet, plakátů či jednotlivých grafických listů musí vydavateli přinášet finanční zisk. Týká se to i použití nejnovějších technologií, které, kdyby byly příliš nákladné, nedokázaly by konkurovat dosavadnímu způsobu tisku, a v případě příliš malého nákladu třeba i tomu ručnímu. Je taky samozřejmé, že po umělecké stránce musí grafická produkce držet krok s ostatními výtvarnými obory, přijímat i vydávat impulzy, na jejichž základě se umění proměňuje a charakterizuje danou dobu.

Historie umění tisku tedy nabízí rozmanité zápletky. Některé techniky reprodukce obrazu postupem času zcela zmizí, jiné jsou nahrazeny levnějšími nebo rychlejšími, zatímco další se přesouvají z tiskáren do uměleckých ateliérů. A pak jsou případy, kdy se techniky, jejichž potenciál se zdánlivě vyčerpá, znovu vracejí do hry s novou

perspektivou, ať už díky své jednoduchosti nebo naopak pracnosti, kdy bude jejich uživateli vystaveno také uznání za skvěle zvládnuté řemeslo.

Následující krátké kapitoly mají za cíl seznámit čtenáře s technikami, jež umění tisku používá, s jejich stručnou historií, proměnami a kombinacemi, i s tím, jak si s nimi poradili umělci, kteří svou inspiraci našli přímo v technologických postupech.

vlevo: **Karen Kunc**, *Oplocená relikvie*
1995, dřevořez, hlubotisk z leptaného skla, 28,3 × 28,3 cm

Jozef Jankovič, z cyklu *Architektúry*
(*Návrh ateliéru národného umelca*)
1977, sítotisk, 66 × 51 cm